

NIEUWS VAN

Nummer 2, juni 2019

Kort over KaDEr

KaDEr (Karakteristiek en Duurzaam Erfgoed) is een project van provincie Gelderland en TU Delft waarin we duurzame restauratiemethoden, materialen en werkwijzen in de praktijk toetsen. KaDEr meet effecten en resultaten en deelt deze kennis met monumenteigenaren, restauratiebedrijven en erfgoedorganisaties. KaDEr stimuleert monumenteigenaren het gebouwde erfgoed duurzaam in stand te houden met respect voor de monumentale waarden, de economische en de maatschappelijke functie van erfgoed. De resultaten van het project vormen input voor het erfgoedbeleid van de provincie.

*Binnen KaDEr zijn **Living labs** op verschillende schaalniveaus opgezet. Dat zijn locaties waar gerestaureerd wordt en tegelijkertijd onderzoek in de praktijk plaatsvindt. Zo is bijvoorbeeld de gemeente betrokken bij een binnenstad waarin het erfgoed vertrekpunt is voor een vitale stad. Historische landgoederen gaan met ons op zoek naar hun rol en functie in nieuwe tijden. Eigenaren van religieus erfgoed gaan samen met studenten op zoek naar nieuwe bestemmingen.*

Study visit Innocastle

Als onderdeel van het living lab Landgoederen en het EU-project Innocastle wordt er op 27 juni een Engelstalig symposium gehouden in Villa Sonsbeek in Arnhem. Het symposium is bedoeld voor eigenaren van historische buitenplaatsen en landgoederen en voor overheden. Tijdens het symposium kijken we in actieve werksessies naar actuele opgaven zoals duurzaamheid en klimaatadaptatie, ruimtelijke fragmentatie en eigendomsversnippering of inzet van cultuurwaarden voor toerisme. Met inhoudelijke bijdragen van Provincie Gelderland, TU Delft, Gelders Genootschap, National Trust, en een groot aantal Gelderse stakeholders, waaronder Geldersch Landschap & Kasteelen, Gelders Arcadië, Waterschap Rijn & IJssel, Bronckhorster Kroonjuwelen Beraad en nog veel meer! Voor Gelderland is het belangrijk om in gebieden met een hoge dichtheid aan kastelen, historische buitenplaatsen en landgoederen beleid en een programma te ontwikkelen. Een programma waarin de rol van de lokale en regionale overheden duidelijk is. Kunnen we bijvoorbeeld meer gaan werken vanuit een gebiedsgerichte aanpak? Welke kansen zien we in samenwerking? Input van overheden, (particuliere) eigenaren en deskundigen is daarbij van groot belang. Op dit internationale symposium zijn ook de Europese partners van Innocastle aanwezig. De *save the date* voor deze bijeenkomst hebben de genodigden eerder ontvangen. De uitnodiging volgt vóór 4 juni. Hebt u dan geen uitnodiging ontvangen, maar u wilt wel graag deelnemen aan het symposium. Stuur dan een mail met uw n.a.w.-gegevens en een toelichting waarom u er wilt zijn naar innocastle@gelderland.nl. Dan kunnen wij u bij voldoende beschikbaarheid toevoegen als deelnemer. U ontvangt dan alsnog het inschrijfformulier.

Cursusdagen in de Erfgoedwerkplaats

Een belangrijk onderdeel van KaDEr is het leren in de praktijk. Dat doen de studenten van de TU Delft van de afdeling Heritage & Architecture. Dat doen ook leerlingen vanuit het MBO die het restauratie vak willen leren en professionals die al werkzaam zijn in de restauratie. Het Gelders Restauratie Centrum organiseert de erfgoedwerkplaatsen, waarin jongeren en werkenden op locatie het vak leren of bijgeschoold worden met korte cursussen over actuele praktijkgerichte thema's. Op 14 juni komen leerlingen van de restauratieopleiding een bezoek brengen aan Reuversweerd. Het komend schooljaar zullen deze leerlingen wellicht ook een deel van hun lesprogramma volgen op Reuversweerd. In april organiseerden we een korte cursus voor werkenden, die zeer succesvol is verlopen. In juni staan de volgende cursussen op het programma:

- Werken met het bouwhistorisch rapport, dinsdagochtend 18 juni 2019, docenten Ron Spaan en Andre Vierzen
- Diagnose en aanpak optrekkend vocht bij historische gebouwen, donderdag 6 juni 2019, docenten TU-Delft
- Restauratie en Isolatie van een historisch dak (2^e keer) donderdag 13 juni 2019, Ron Spaan/Jos te Brake en Marc Stappers
- Materiaalkeuzes -inkoop bij een restauratie dinsdag 25 juni 2019, Ron Spaan, Bas Stapelbroek/Jos ter Brake

Daarnaast is het GRC druk bezig om het programma te ontwikkelen waarmee groepen leerlingen van de bovenbouw van het basisonderwijs en onderbouw voortgezet onderwijs uitgenodigd worden om een bezoek te brengen aan Reuversweerd. Het doel is hen kennis te laten maken met wat er komt kijken bij het behoud van historisch erfgoed. Dit programma zal in september 2019 starten.

De Monumentenwacht organiseert ook diverse cursussen voor eigenaren van monumenten:
www.monumentenwacht-gld.nl/kwaliteit/cursussen-voor-eigenaren

Studenten presenteren hun plannen

Een vijftal studenten aan de opleiding Heritage & Architecture van de TU Delft, die gewerkt hebben aan ontwerpplannen voor Reuversweerd studeren eind juni af op hun plannen.

Voor een select gezelschap presenteren zij hun plannen op 12 juni in de Erfgoed werkplaats bij Reuversweerd. We kunnen nog een beperkt aantal toehoorders toelaten. Geïnteresseerd? Stuur een mail naar KADER@gelderland.nl. Dan laten we je weten of er nog plek is en sturen we de informatie.

Energiescan 2.0 voor kerken

Duurzaam gebruik van monumenten is niet eenvoudig. Het conserveren en gebruiken van bestaande gebouwen is in principe duurzaam, maar het energiegebruik in oudere gebouwen is vaak hoog. Dit zorgt voor hoge exploitatiekosten om het comfort in het gebouw op peil te brengen en je kunt je afvragen hoe duurzaam dat gebruik van die energie is. Voor monumenten komt daar nog bij dat het verbeteren van de energieprestatie vaak conflicteert met de waarden van het erfgoed. Om de mogelijkheden voor energieverbetering te onderzoeken, subsidieert de provincie Gelderland een aantal energiescans voor monumentale gebouwen.

Eigenaren kunnen met behulp van een energiescan inzicht krijgen in de kansen voor energiebesparing in hun monument. Ze schakelen een expert in die de specifieke karakteristieken van het monument bestudeert en combineert met technische en economische verbetermogelijkheden. Wat gebeurt er vervolgens met die inzichten en aanbevelingen? Hebben eigenaren energiebesparende maatregelen

getroffen, waarom wel, waarom niet? Blijkt de subsidie voor een energiescan een effectief middel, of zijn er verbeteringen mogelijk? Dat zijn vragen die nu voorliggen.

De Technische Universiteit Delft heeft vanuit het project KaDEr een aantal scans voor monumentale kerken geëvalueerd. De inhoud van de scans is geanalyseerd voor verschillende typen kerken en de aanvragers zijn bevraagd op hun ervaring met de scan en de genomen energiemaatregelen. Samen met de experts die de energiescans uitvoeren, diverse gemeentes, andere betrokkenen bij de instandhouding van kerken en de Provincie Gelderland worden nu suggesties en richtlijnen voor verbetering van de scan besproken. Zo hopen we gezamenlijk tot een Energiescan 2.0 voor kerken te komen. In het najaar van 2019 is het onderzoek klaar. De provincie Gelderland kijkt vervolgens hoe ze de aanbevelingen kan inbedden in het (subsidie)beleid.

Kerkenvisies

Samen met de gemeenten Aalten, Oost Gelre en Winterswijk wordt er binnen KaDEr gewerkt aan een kerkenvisie. Deze werkwijze wordt door de Rijksdienst voor Cultureel erfgoed gestimuleerd. Zie: <https://www.cultureelerfgoed.nl/domeinen/monumenten/publicaties/publicaties/2019/01/01/bouwsten-en-voor-een-kerkenvisie-handreiking-2019>
Begin juni worden de eerste bijeenkomsten georganiseerd.

Spiegelen

Binnen KaDEr vinden we het belangrijk dat we wetenschappelijk en gefundeerd te werk gaan. Er is immers niet voor niets een Universiteit aan boord. We proberen daarom de praktijkervaring die we opdoen in een monument of op een locatie te toetsen bij vergelijkbare gebouwen/monumenten. Dat is niet altijd eenvoudig omdat juist monumentale gebouwen hun eigen typische kenmerken hebben. Ze zijn moeilijk te vergelijken. Toch lukt het soms. We gaan nu het landgoed Grote Noordijk inzetten als Spiegelproject en ook in Elburg en bij Arnheems Buiten wordt verkend wat de mogelijkheden zijn.